

ÇOCUĞUN TEMSİLCİ OLMASI VE HUKUKİ SONUÇLARI

*Arş. Gör. Funda İBİŞ**

Öz

Bir hukuki işlemin yapılması bakımından genel kural, işlemin hüküm ve sonuçlarının, işlemi yapan kişinin hukuki alanında doğmasıdır. Ancak bazı hukuki ve fiili engeller, işlemin başkası tarafından yapılması ihtiyacını doğurmuştur ve temsil kurumu ortaya çıkmıştır.

Temsil, bir kişinin, başkasının hukuki alanında hüküm ve sonuç doğurmak üzere, o kişinin ad ve hesabına hukuki işlem yapmasıdır. Türk Borçlar Kanununun 40 ve 48. maddeleri arasında doğrudan temsil kurumu düzenlenmiştir. Doktrindeki hakim görüşe göre, temsil olunanın, kendi iradesi ile ayırt etme gücüne sahip çocuğu, doğrudan temsilci olarak yetkilendirmesi mümkündür.

Çalışmamızda temsil kavramından, türlerinden ve karıştırılması muhtemel benzer kavramlardan bahsedildikten sonra, çocuğun doğrudan ve dolaylı temsilci olması konularına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Temsil, Temsilci, Temsil Olunan, Çocuk, Doğrudan Temsilci, Dolaylı Temsilci, Temsilcinin Yetkisi

BEING AN AGENT OF CHILDREN AND LEGAL RESULTS

Abstract

The general rule for the execution of a legal act is that the terms and conclusions of the transaction arise in the legal field of the person who

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı

conducts the transaction. However, some legal and factual obstacles have caused the need for the process to be carried out by someone else and the representation concept has emerged.

The representation is the act of legal action by a person in the name and account of a other person to have effect and results legally. A direct representation concept was regulated between 40 and 48 articles of the Turkish Code of Obligations. According to the prevailing opinion in the Doctrine, it is possible that the person to be represented may directly authorize the child has ability distinguish with own will.

We have touched upon the conditions and consequences of being a direct and indirect agent of the child after we talked about the concept of representation, its categories and possible similar concepts that might be involved in our work.

Keywords

Representation, Agent, Principal, Child, Direct Agent, Indirect Agent, Authority of Agent

I. GENEL OLARAK TEMSİL KURUMU

A. Kavram

Temsil, bir kişinin, başkasının hukuki alanında hüküm ve sonuç doğurmak üzere, o kişinin ad ve hesabına hukuki işlem yapmasıdır¹.

Bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçları, kural olarak bu işlemi yapan kişinin hukuki alanında doğmakla birlikte, yaş küçüklüğü nedeniyle vesayet veya velayet yetkisine sahip kişilerin kanuni temsilci olarak kabul edilmeleri gibi hukuki ve kişinin hastalığı veya işlemin yapılacağı yerden uzakta olması gibi fiili engeller nedeniyle temsil kurumuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bunların dışında hukuki alanında değişiklik meydana gelen kişinin yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmaması ve toplumun sanayi alanında gelişmesinin iş bölümünü gerekli kılması nedenleriyle temsilci sıfatına sahip kişilere ihtiyaç duyulmaktadır². Temsil kurumu ile birlikte kişilerin hukuki anlamda hakimiyet alanları genişletilerek imkanların kaçırılması önlenmektedir³.

Temsil ilişkisinin gerçekleşebilmesi için üç kişinin bulunması gerekmektedir. Bu kişilere, temsil olunan, temsilci ve üçüncü kişi adı verilmek-

¹ **Akyol**, Şener: Türk Medeni Hukukunda Temsil, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s. 3; **Antalya**, Gökhan O.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt: 1, 2. Baskı, Beta, İstanbul 2013, s. 366; **Oğuzman**, M. Kemal/Öz, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt:1, Gözden Geçirilmiş 11. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 217; **Eren**, Fikret: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 424; **İnceoğlu**, M. Murat: "Temsil", İstanbul Barosu Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Prof. Dr. İsmet Sungur Bey'e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 24-25.03.2012, (Temsil), s. 147; **Yalman**, Süleyman: "Evlilik Birliğinin Temsili ve Eşlerin Sorumluluğu", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 3-4, Yıl 2004, s. 9.

² **Antalya**, s. 366; **Eren**, s. 424; **Oğuzman/Öz**, s. 218; **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip/Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/Arpacı, Abdülkadir: Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme, Cilt 1, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4 üncü Basıdan 5 inci Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010, s. 621; **Reisoğlu**, Safa: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, Beta, İstanbul 2012, s. 148-149; **Tunçomağ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 6. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1976, s. 397-398; **Yalman**, s. 9.

³ **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 621; **Akyol**, s. 43-44.

tedir⁴. Temsil olunan, başka biri tarafından adına hukuki işlem yapılan kişidir. Temsilci, temsil olunan adına hukuki işlem yapan kişidir; hukuki işlemin temsil olunan hesabına yapılıp yapılamayacağı temsil türlerine göre değişmektedir. Üçüncü kişi ise temsilci tarafından yapılan hukuki işlemin karşı tarafını oluşturmaktadır. Temsilci ile temsil olunan arasındaki hukuki ilişkiye temsil ilişkisi, temsilcinin üçüncü kişi ile arasında yaptığı işleme de temsil yoluyla yapılan hukuki işlem adı verilmektedir⁵. Temsil ilişkisinin mevcut olması halinde, temsilcinin öneri veya kabulüyle gerçekleşen hukuki işlemler, temsil olunan tarafından yapılmış gibi sonuç doğurmaktadır⁶.

Temsil kurumu, Türk Borçlar Kanununda sözleşmelerde temsil olarak düzenlense dahi sadece sözleşmelerde değil, tek taraflı veya çok taraflı hukuki işlemlerde de uygulanabilmektedir. Temsil yoluyla gerçekleştirilen hukuki işlemler borçlandırıcı işlemler veya tasarruf işlemleri olabilir. Ayrıca hukuki işlemler dışında, hukuki işlem benzeri fiiller de örneğin, ayıp ihbarı, temerrüt ihtarı veya borçlunun temerrüde düşmesi halinde ek süre verilmesi gibi fiiller temsilci tarafından yapılabilmektedir⁷.

Maddi fiillerin ise bir temsilci tarafından yerine getirilmesi mümkün değildir. Borçların ifası ya da hakların kullanılması hukuki işlemle gerçekleştirilecekse temsil mümkün iken maddi fiil ile gerçekleştirilecekse temsil ilişkisinin kurulması mümkün değildir⁸.

Temsil ilişkisi, sıkı şekilde kişiye bağlı hakların kullanılmasına karar verilmesi aşamasında kurulamaz. Evlenme, nişanlanma, evlat edinme ya da vasiyetname düzenlenmesi sıkı şekilde kişiye bağlı haklardandır. Bu nedenle

⁴ **Tunçomağ**, s. 397; **Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 240; **Oğuzman/Öz**, s. 218-219; **Antalya**, s. 366-367; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 620; **Yalman**, s. 10.

⁵ **Oğuzman/Öz**, s. 218-219; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 620; **Tunçomağ**, s. 397; **Antalya**, s. 366-367; **Yalman**, s. 10; **Demir**, Bahadır: "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, Yıl 2015, s. 251-252.

⁶ **Eren**, s. 424-425; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 620.

⁷ **Eren**, s. 425; **Oğuzman/Öz**, s. 218, 220-221; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 622; **Cihan**, Hulki: Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, Beta, İstanbul 2011, s. 5.

⁸ **Eren**, s. 425; **Cihan**, s. 5; **Yalman**, s. 10.

bu hakların kullanılmasına karar verilmesi konusunda temsilci sıfatı ile bir kişinin yetkili kılınması mümkün değildir⁹. Ancak kişi, hakkını kullanmaya karar verdikten sonra, mesela evlat dinmeye karar verdikten sonra, bu hakkının kullanılması aşamasında yapılması gereken işlemler için temsil yoluna başvurabilir¹⁰. Aynı şekilde haksız fiiller ya da ahlaka ve adaba aykırı fiiller için de temsilci yetkili kılınmaz¹¹.

Temsil kurumunun amacı, genel olarak temsil olunanı korumaktır; fakat temsil ilişkisinin meydana gelmesindeki amaç temsilciyi veya üçüncü kişiyi korumakta olabilir¹². Örneğin, bankadan kredi çekmek isteyen kişi, arkadaşından evini kendi adına teminat olarak göstermesini istemektedir. Arkadaşı bu teklifi kabul edip gerekli işlemlerin yapılması için kredi çekecek olan kişiyi temsilci olarak atamaktadır. Bu durumda, temsilci ve üçüncü kişi yararına hukuki işlem yapıldığından bahsedilebilir. Zira kişi istediği krediyi çekebilecek, banka da vereceği krediye karşı teminat elde etmiş olacaktır¹³.

Temsil olunanın belirli bir işin yapılması konusunda temsilciye yetki vermesi, o işi bizzat yapmasına engel değildir. Diğer bir ifadeyle, temsilciye yetki verilmesi temsil olunanın fiil ehliyetini sınırlandırmaz, temsil olunan işlemi bizzat yapabilir¹⁴.

Temsil ilişkisinde gerçek kişiler gibi tüzel kişilerin de temsilci olması mümkündür¹⁵. Kişinin temsilci olarak atanması neticesinde, kendisinden gerçekleştirilmesi beklenen fiiller, hukuki işlemin karşı tarafına yönelik öneride

⁹ Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altop, Atilla: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1988, s. 223; Eren, s. 425; Oğuzman/Öz, s. 220-221; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 622; İnceoğlu, Temsil, s. 148; Akyol, s. 35; Nomer, Halûk N.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Beta, İstanbul 2015, s. 129; Yıldırım, Abdülkerim: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 152; Yalman, s. 10; Karahasan, Mustafa Reşit: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Öğreti, Yargıtay Kararları, İlgili Mevzuat, Birinci Cilt, İstanbul 2003, s. 366.

¹⁰ Oğuzman/Öz, s. 221; Cihan, s. 6.

¹¹ Eren, s. 425-426; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 622.

¹² Eren, s. 425; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 621; Cihan, s. 5.

¹³ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 621; Cihan, s. 5.

¹⁴ Eren, s. 426; Akyol, s. 4; Cihan, s. 30.

¹⁵ İnceoğlu, Temsil, s. 147; Eren, s. 428.

bulunmak veya kendisine yönelik yapılan öneriyi kabul etmek şeklindedir. Bu fiillerin yanı sıra, fesih ve iptal beyanlarının da temsilci tarafından yapılması mümkündür¹⁶.

B. Temsil Türleri

Temsil kurumunun türleri üç şekilde sınıflandırılabilir.

1. Aktif Temsil - Pasif Temsil

Temsilde aktif ve pasif şeklinde ayrıma neden olan unsur, temsilcinin temsil olunan adına kendi iradesini beyan edip edememesi ile ilgilidir. Diğer bir ifadeyle aktif temsilde temsilci, temsil olunan tarafından kendisine yetki verilen konularda ve onun adına kendi iradesini beyan edebilmektedir. Ancak pasif temsilde, temsilcinin kendi iradesini açıklaması mümkün değildir, sadece hukuki işlemin karşı tarafı bakımından kendisine yönelik yapılan irade beyanlarını, temsil olunan adına kabul edebilmektedir¹⁷.

Temsilciye sadece pasif temsil yetkisinin verilmesi mümkündür. Aktif temsil yetkisi verildiğinde ise kural olarak temsilcinin aktif temsil yetkisi verilen konularda pasif temsil yetkisine de sahip olduğu düşünülmektedir. Zira aktif temsil yetkisinin pasif temsil yetkisini de içerdiği genel olarak kabul edilmektedir; fakat sadece aktif temsil yetkisinin verilmesine, başka bir ifadeyle, temsilcinin temsil olunan adına sadece iradesini açıklamaya yetkili kılınmasına, kendisine yöneltilen beyanları kabul edemeyecek şekilde yetkilendirilmesine engel yoktur¹⁸.

Aktif temsil yetkisi ile pasif temsil yetkisi bakımından uygulamada oluşabilecek bir diğer fark ise birden fazla temsilcinin bulunması ve bu temsilcilere birlikte ya da başka bir ifadeyle müşterek temsil yetkisi verildiğinde ortaya çıkmaktadır¹⁹. Müşterek temsil yetkisine sahip temsilcilerin yetkisi, aktif temsil yetkisi kapsamındaysa, temsilcilerin hepsinin aynı anda

¹⁶ Eren, s. 428.

¹⁷ Eren, s. 430; Oğuzman/Öz, s. 238; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 632; Yıldırım, s. 158-159; Cihan, s. 12; Antalya, s. 373; Tunçomağ, s. 402.

¹⁸ Oğuzman/Öz, s. 238; Cihan, s. 12; Antalya, s. 373.

¹⁹ Oğuzman/Öz, s. 238; Antalya, s. 373.

iradelerini beyan etmek zorunda olmamakla birlikte hukuki işlemin yapılması aşamasına katılmak zorundadırlar. Zira temsilcilerin hepsinin rızası gerekmektedir. Ancak sadece pasif temsil yetkisinin ya da pasif temsili de içinde barındıran bir şekilde aktif temsil yetkisinin verilmesi durumunda üçüncü kişinin irade beyanını yönelttiği sırada müşterek temsil yetkisine sahip temsilcilerin sadece birisinin bulunması ve kabul etmesi yeterlidir. İrade beyanı temsil olunana yapılmış gibi kabul edilmektedir²⁰.

Türk Borçlar Kanununun 40 ile 48. maddeleri arasında aktif temsil yetkisi düzenlenmiş olmakla birlikte pasif temsil yetkisine ilişkin hükümlere yer verilmemiştir; ancak aktif temsil yetkisine ilişkin hükümler, kıyas yoluyla pasif temsil yetkisi için de uygulanabilmektedir²¹.

2. Kanuni Temsil-İradi Temsil

a. Kanuni Temsil

Temsilcinin, temsil yetkisi kanun hükmüne dayanmaktaysa kanuni temsil ilişkisi bulunmaktadır²². Kanuni temsil ilişkisini de kendi içinde üçe ayırabiliriz. Birincisi doğrudan kanundan doğan temsil ilişkisi, temsil ilişkisinin meydana gelmesi için başka bir işleme ihtiyaç duyulmayan kanuni temsildir²³. Örnek vermek gerekirse, evlilik devam ettiği sürece anne ve baba, çocuk üzerinde birlikte velayet hakkına sahiptir ve velayet ilişkisi, anne ile babaya, herhangi bir işleme gerek olmadan, doğrudan kanundan doğan yasal temsilci sıfatını kazandırmıştır²⁴.

İkinci türde ise kanuni temsil ilişkisi yine kanuna dayanmakla birlikte böyle bir ilişkinin varlığından söz edebilmek için çoğunlukla mahkeme kararı olmakla birlikte resmi bir makamın kararı gerekmektedir. Yetişkinlere

²⁰ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 632; Cihan, s. 12; Oğuzman/Öz, s. 238.

²¹ Eren, s. 430; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 632.

²² İnceoğlu, Temsil, s. 147; Eren, s. 431; Karahasan, s. 370; Yıldırım, s. 153; Cihan, s. 7.

²³ Eren, s. 431; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 222; Tunçomağ, s. 398; Cihan, s. 7; Akyol, s. 45.

²⁴ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 628; Eren, s. 431; Tunçomağ, s. 398.

yahut velayet altına alınmamış küçüklere mahkeme kararı ile diğer bir ifadeyle hakim tarafından atanan vasi de vesayeti altında bulunan kişilerin yasal temsilcisidir. Aynı şekilde kayyım ve miras şirketinin temsilcisi de kanuni temsil yetkisine mahkeme kararı ile sahip olmaktadır²⁵.

Üçüncüsünün ikinci türden farkı, temsilcinin, temsil yetkisinin kaynağı kanuna dayanmakla birlikte, burada hakim tarafından değil, özel bir kişi tarafından atanmaktadır. Buna miras bırakan tarafından atanan vasiyeti yerine getirme görevlisi örnek olarak verilebilir²⁶.

Kanuni temsilde, kural olarak kanun hükümlerine dayanılarak kendisine temsilci atanan kişi, korunması amacıyla, hukuken bizzat işlem yapabilme yetkisine sahip değildir²⁷.

b. İradî Temsil

Temsil olunan, kendi iradesi ile bir kişiye temsil yetkisi vererek temsilci olarak atar ise bu temsil ilişkisinin türü iradi temsil ilişkisidir²⁸. Kaynağını temsil olunanın arzu ve iradesinin oluşturduğu temsil yetkisi, hukuki işlem olan yetkilendirme işlemiyle temsilciye verilir²⁹.

Daha öncede bahsettiğimiz gibi bazı hukuki ve fiili engeller nedeni ile hukuki işlemin hüküm ve sonuçları işlemi yapan kişinin hukuki alanında doğar kuralına istisna olarak temsil kurumu ortaya çıkmıştır. Temsil kurumu irade özerkliğinin de bir sonucudur ve özellikle iradi temsil ilişkisinin kaynağını irade oluşturmaktadır. Bundan kanuni temsil ilişkisinin irade özerkliğine aykırılık oluşturduğu düşüncesi oluşmamalıdır. Zira kanuni temsil ilişkisi ile korunmak istenen kişilerin fiil ehliyetlerinin bulunmaması sebebiyle zaten

²⁵ Tunçomağ, s. 398; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 628; Eren, s. 431; Cihan, s. 7; Akyol, s. 45-46; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 222.

²⁶ Tunçomağ, s. 398; Eren, s. 431.

²⁷ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 628.

²⁸ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 627; Akyol, s. 43; Eren, s. 430; Antalya, s. 367; Oğuzman/Öz, s. 225; Kılıçoğlu, s. 238; Cihan, s. 6; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 222; Yıldırım, s. 153.

²⁹ Eren, s. 430; Cihan, s. 6.

tek başlarına, temsilcileri tarafından yapılan, işlemleri yapabilecek durumda değildirler³⁰.

3. Dolaylı Temsil-Doğrudan Temsil

a. Dolaylı Temsil

Dolaylı temsilde temsilci üçüncü kişi ile kendi adına; fakat temsil olunan hesabına hukuki işlem yapmaktadır³¹. Türk Borçlar Kanununun 40 ile 48. maddeleri arasında doğrudan temsil düzenlenmekle birlikte dolaylı temsile yer verilmemiştir³². Bu nedenle dolaylı temsile gerçek olmayan temsil adı da verilmektedir³³.

Dolaylı temsil ilişkisinin varlığından söz edebilmek için mevcut olması gereken şartlar hakkında tartışma bulunmaktadır. Birinci şart olan ve iç ilişkiyi oluşturan temsilcinin kendi adına fakat temsil olunan hesabına hareket etmesi bakımından tartışma yoktur³⁴. Ancak görüş ayrılığı oluşturan nokta ikinci şartın bulunup bulunmadığı ile ilgilidir. Bazı yazarlara göre, temsilciye dolaylı temsil yetkisi verilmelidir³⁵. Diğer yazarlar ise dolaylı temsilde temsil yetkisinin verilmesinin söz konusu olmadığını belirtmektedir³⁶.

Dolaylı temsilde, üçüncü kişi ile yapılan hukuki işlem sonucunda elde edilen hak ve borçlar, temsilcinin hukuki alanında doğmaktadır. Temsilci

³⁰ Eren, s. 431.

³¹ Yavuz, Cevdet: Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1983, s. 22; Tunçomağ, s. 399; Esener, Turhan: Mukayeseli Hukuk ve Hususiyile Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961, s. 13; Akyol, s. 57; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 630; Eren, s. 429; Kılıçoğlu, s. 238; Oğuzman/Öz, s. 219; Nomer, s. 123; Antalya, s. 371; Karahasan, s. 369; Reisoğlu, s. 149; Cihan, s. 9; Yıldırım, s. 156.

³² Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 631; Eren, s. 427, 429; Oğuzman/Öz, s. 219; Kılıçoğlu, s. 239; Yıldırım, s. 157; Antalya, s. 372.

³³ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 631; Eren, s. 427, 429; Oğuzman/Öz, s. 219.

³⁴ Esener, s. 13; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 631; Kılıçoğlu, s. 238; Yavuz, s. 22; Eren, s. 429; Cihan, s. 9.

³⁵ Yavuz, s. 22; Eren, s. 429.

³⁶ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 631; Antalya, s. 371; Cihan, s. 9.

hukuki alanında bulunan bu hak ve borçları ikinci bir işlemle temsil olunana devretmektedir³⁷. Temsilci tarafından yapılacak olan ikinci işlem, taşınmazlar bakımından tapu kütüğüne tescil, taşınmazlar için zilyetliğin devri ve alacaklarda ise alacağı devridir³⁸.

Dolaylı temsil bakımından dikkat edilmesi gereken başka bir nokta ise temsilcinin işlemin karşı tarafına işlemi başkasının hesabına yaptığını bildirmek zorunda olmamasıdır³⁹.

Temsilcinin, dolaylı temsilin şartlarından olan başkası adına hareket etmesi gerektiğini belirtmiştik. Ayrıca temsilci başkası adına hareket etme niyetini de taşınmalıdır. Böyle bir niyeti bulunmazsa, dolaylı temsil ilişkisinin varlığından söz edilemez. Bunun dışında dolaylı temsil ilişkisinde doğrudan temsil ilişkisinden farklı olarak temsilcinin fiil ehliyetinin bulunması gerekmektedir. Çünkü yapılan hukuki işlemde ortaya çıkan haklar ve borçlar, ilk olarak temsilcinin hukuki alanında doğmaktadır⁴⁰.

b. Doğrudan Temsil

Temsilcinin, kendisine temsil yetkisi veren kişinin ad ve hesabına hukuki işlem yaptığı temsil türüne doğrudan temsil denilmektedir⁴¹.

Doğrudan temsil ilişkisinde, temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlem neticesinde temsil olunan bakımından elde edilen hak ve borçlar doğrudan, başka bir ifadeyle dolaylı temsilden farklı olarak ikinci bir işleme gerek kalmaksızın, temsil olunan kişinin hukuki alanında doğmaktadır⁴².

³⁷ Esener, s. 13; Eren, s. 429-430; Kılıçoğlu, s. 238; Oğuzman/Öz, s. 219; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 630; Cihan, s. 9; Antalya, s. 371; Nomer, s. 123; Reisoğlu, s. 149.

³⁸ Antalya, s. 371; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 630-631; Eren, s. 430; Reisoğlu, s. 149; Nomer, s. 123.

³⁹ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 630.

⁴⁰ Eren, s. 430.

⁴¹ Tunçomağ, s. 401; Akyol, s. 46, 151; Antalya, s. 372; Yavuz, s. 29; Eren, s. 427; Oğuzman/Öz, s. 220; Karahasan, s. 369; Yıldırım, s. 157; Cihan, s. 8.

⁴² Esener, s. 12; Tunçomağ, s. 401; Oğuzman/Öz, s. 220; Eren, s. 427; Kılıçoğlu, s. 238-239; Antalya, s. 372; Cihan, s. 8; Kırca, İsmail: "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil

Türk Borçlar Kanununda doğrudan temsil ilişkisi düzenlenmiştir. Bu nedenle temsil denildiğinde, genellikle doğrudan temsil anlaşılmaktadır⁴³. Biz de çalışmamızın bundan sonraki kısımlarında doğrudan temsil kurumu yerine, temsil kurumunu kullanacağız.

C. Benzer Kavramlar

1. Haberci-Temsilci

Temsilci, temsil olunanın belirlediği sınırlar içerisinde, yapacağı hukuki işlemin karşı tarafını ve koşullarını bağımsız bir şekilde saptayıp, karşı tarafa kendi iradesini açıklamaktadır⁴⁴.

Haberci ise kendi iradesini beyan etmemekte, sadece kendisine iletilen irade beyanını karşı tarafa iletmektedir⁴⁵. Kendi iradesini beyan etmediği için bağımsız şekilde karar almasından da bahsedilemez⁴⁶. Ayrıca haberci, sadece iletme şeklinde bir harekette bulunduğu için fiili nitelikte bir görev yaparken, temsilci kendi iradesini beyan ettiği için hukuki nitelikte bir görev gerçekleştirmektedir⁴⁷.

Habercinin görevi, sadece kendisine iletilen irade beyanını bildirme şeklinde olduğundan fiil ehliyeti aranmamaktadır; hatta ayırt etme gücüne de sahip olmayabilir. Temsilci ise ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Azınlık-taki görüş temsilci bakımından fiil ehliyetine de sahip olmasını aramaktadır⁴⁸.

Habercinin iradesinin sakatlanması, işlemin iptal edilmesine sebep olmamaktadır. Zira haberci kendi iradesini beyan etmemektedir. Haberciyi

Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 44, Sayı: 1, Yayın Tarihi: 1995, s. 445.

⁴³ **Oğuzman/Öz**, s. 220; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 632; **Cihan**, s. 8.

⁴⁴ **Antalya**, s. 369; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 633.

⁴⁵ **Eren**, s. 428; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 633; **Antalya**, s. 369; **Kılıçoğlu**, s. 237; **Demir**, s. 253.

⁴⁶ **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 633; **Antalya**, s. 369.

⁴⁷ **Eren**, s. 428.

⁴⁸ **Cihan**, s. 48; **Eren**, s. 428.

görevlendiren kişinin, ancak habercinin yanılmasına dayanarak işlemi iptal etmesi mümkündür⁴⁹.

Geçerliliği resmi şekle bağlı işlemler bakımından habercinin görevlendirilmesi mümkün değildir. Tapu sicilinde ya da noterde resmi şekilde yapılan işlemler bakımından temsil olunanın ya da temsilcinin bulunup, onlar tarafından yapılan irade beyanlarının şekle uygun olması gerekir. Habercinin yaptığı bildirim, şekle uygunluk unsurunu sağlamamaktadır. Haberciyi görevlendiren kişinin irade beyanının şekle uygunluğu aranmaktadır⁵⁰.

2. Yardımcı Kişi-Temsilci

Temsilci ve yardımcı kişi kavramları benzemekle birlikte farklı kavramlardır. Kişi, temsilci olarak görevlendirilmesine rağmen sözleşme yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Temsilci, eğer sözleşme yapmaya karar vermişse, sözleşmenin içeriğini ve karşı tarafını belirleme konularında bağımsız bir şekilde hareket etmektedir. Sözleşmeyi kurarken de temsilci kendi iradesini beyan etmektedir. Yardımcı kişinin ise sadece hukuki işlemin taraflarından birine yardım etmesi söz konusudur. Yardımcı kişi kendi iradesini beyan etmediği gibi sözleşme yapmaya da karar veremez⁵¹.

II. ÇOCUĞUN DOĞRUDAN TEMSİLCİ OLMASI

Çocuğun tanımı, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1. maddesinde, erken yaşta reşit olma durumu dışında onsekiz yaşına kadar herkes çocuk sayılır şeklinde yer almaktadır⁵².

Benimsediğimiz hakim görüş kapsamında ayırt etme gücüne sahip çocuklar da temsilci sıfatına sahip olabilmektedir.

⁴⁹ Eren, s. 428.

⁵⁰ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 634; Antalya, s. 369-370; Eren, s. 428.

⁵¹ Antalya, s. 371; Eren, s. 428-429.

⁵² Serozan, Rona: Çocuk Hukuku, Genişletilmiş İkinci Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 3; Usta, Sevgi: Çocuk Hakları ve Velayet, XII Levha, İstanbul 2012, s. 8; Özdemir, Hayrunnisa/Ruhi, Ahmet Cemal: Çocuk Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 13.

A. Çocuğun Doğrudan Temsilci Olmasının Şartları

Doğrudan temsil ilişkisi içinde ergin kişi gibi çocuğun da temsilci olarak kabul edilebilmesi için iki şartı taşıması gerekmektedir. Birincisi, temsilci olan çocuk, temsil olunan adına hareket etmelidir. İkinci şart ise temsil yetkisine sahip olmalıdır⁵³.

1. Temsil Olunan Adına Hareket Etme Şartı

Doğrudan temsil ilişkisinin gerçekleştiğinin söylenebilmesi için ilk şart ticari işlemlerde güvenin korunması açısından önem taşıyan açıklama ilkesinin yerine getirilmesidir⁵⁴. Açıklama ilkesi ışığında temsilci olan çocuğun yapması gereken, temsil olunan adına hareket etme iradesini taşımanın yanında hukuki işlemin karşı tarafı olan üçüncü kişiye, işlemi başkası adına yaptığını başka bir ifadeyle temsil olunan adına hareket ettiğini bildirmelidir⁵⁵.

Açıklama ilkesinin benimsenmesindeki amaç, üçüncü kişinin, karşı tarafında yer alan kişiyi yani temsil olunanı öğrenmesini sağlayarak, üçüncü kişiyi korumaktır⁵⁶.

Ergin olan temsilci, kendi adına hareket etme iradesi ile işlem yapmışsa yapılan işlem sonucunda kendisi alacaklı ya da borçlu sıfatına sahip olmaktadır.⁵⁷ Ancak çocuğun kendi adına hareket etme iradesi ile işlem yapması durumunda, yasal temsilcisinin işlemden önceden haberi olmayacağı varsayıldığında, ancak yasal temsilci işleme sonradan onay verirse, çocuk alacaklı ve borçlu sıfatına sahip olabilecektir. Bunun yanı sıra çocuk, temsil olunan kişiden başkası adına hareket etme iradesi ile faaliyette bulunmuşsa yapılan işlem sonucunda temsil olunan değil, adına hareket edilen diğer kişinin işleme taraf olması gerekmektedir ancak adına hareket ettiği düşünülen kişi

⁵³ Oğuzman/Öz, s. 221.

⁵⁴ Eren, s. 432; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 674; Cihan, s. 14; Tunçomağ, s. 403.

⁵⁵ Akyol, s. 15; Eren, s. 432; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 674; Tunçomağ, s. 403; Reisoğlu, s. 150; Oğuzman/Öz, s. 221; İnceoğlu, Temsil, s. 150; Karahasan, s. 371; Yıldırım, s. 157.

⁵⁶ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 674.

⁵⁷ Eren, s. 431-432; Oğuzman/Öz, s. 222.

bakımından, temsil olunan ve temsilci sıfatlarının ortaya çıkmasına neden olan bir temsil ilişkisinin varlığından söz edilemez⁵⁸.

Ergin olan temsilcinin başkası adına hareket etme iradesi bulunmakla birlikte üçüncü kişiye bu iradesini beyan etmemişse, ileride bahsedeceğimiz Türk Borçlar Kanununun 40. maddesinin 2. fıkrasında yer alan istisnalar dışında doğrudan doğruya temsil ilişkisinin varlığından söz edilemez. Bu durumda temsilci yaptığı hukuki işlem sonucu kendisi alacaklı ve borçlu sıfatına sahip olur⁵⁹. Çocuk bakımından ise yukarıda açıklandığı üzere yasal temsilcisinin onayı gerekmektedir.

Türk Borçlar Kanununun 40. maddesinde, temsilcinin işlemi başkası adına ve hesabına yaptığından bahsedilmektedir. Doktrinde ise temsilcinin hukuki işlemi yaparken üçüncü kişiye bildirmesi gereken iradenin kapsamı yönünden tartışma bulunmaktadır. Genel olarak kabul edilen görüşe göre, temsilcinin, temsil olunan adına hareket etmesini yeterli iken, azınlıkta kalan görüş ve Yargıtay ise temsilcinin, temsil olunanın adına ve hesabına hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır⁶⁰. Biz de çoğunluğun görüşüne katılarak, temsilcinin temsil olunan adına hareket etmesini yeterli bulmaktayız.

Temsilcinin başkası adına hareket etme iradesinin ortaya çıkışı üç şekilde olmaktadır. Birincisi, temsilci, temsilci olduğunu ya da başkası adına hareket ettiğini, söz, yazı ya da davranış biçimi ile açık bir şekilde karşı tarafa beyan edebilir⁶¹. Temsilci açık beyanında hukuki işlemin karşı tarafına, temsil olunanın adını açıklamak zorunda değildir; hatta temsil ilişkisinin geçerliliğini etkilemediği için kendisi de temsil ettiği kişinin adını bilmeyebilir⁶². Temsilci, temsil olunanın adını açıklamamakla birlikte, kendisinin temsilci olduğunu belirttikten sonra, asgari ölçüde, temsil olunanı, onun ayırt edici nitelikleri ile karşı tarafa tanıtmayı gerekmektedir⁶³.

Temsil olunan kişinin adı, temsilci tarafından üçüncü kişi ile hukuki işlem yaptıktan sonra da öğrenilebilir. Temsilci bu adı daha sonra üçüncü

⁵⁸ Eren, s. 432; Oğuzman/Öz, s. 221.

⁵⁹ Oğuzman/Öz, s. 222; Eren, s. 433; Reisoğlu, s. 150; Nomer, s. 122; Yıldırım, s. 157.

⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için; Cihan, s. 15-20.

⁶¹ Eren, s. 432; Oğuzman/Öz, s. 222.

⁶² Cihan, s. 20-21; Eren, s. 432; Oğuzman/Öz, s. 222.

⁶³ Akyol, s. 190; Cihan, s. 21.

kişiye bildirebilir; ancak böyle bir zorunluluğu bulunmamaktadır⁶⁴. Temsil ilişkisi bakımından önemli olan kanundaki istisnalar dışında temsil olunanın kimliğinin bilinmesi ve karşı tarafa bildirilmesi değil, temsil olunan kişinin gerçekte var olmasıdır⁶⁵.

Ancak geçerliliği şekle bağlı sözleşmeler bakımından, temsil olunanın sonradan öğrenilebilmesi durumu geçerli değildir. Zira taşınmaz satış vaadi sözleşmesi ya da taşınmaz satış sözleşmesi gibi resmi şekilde yapılması gereken hukuki işlemlerde temsil olunanın ad ve soyadının, başka bir ifadeyle kimliğinin sözleşmede yer alması gerekmektedir⁶⁶.

Temsilcinin, başkası adına hareket etme iradesinin ortaya çıkış şekillerinden ikincisi, örtülü beyandır. Bu şekilde, temsilci herhangi bir bildirimde bulunmamakta, makul ve dürüst üçüncü kişi, karşısındaki kişinin temsilci olduğunu durumdan çıkarmakta ya da çıkarması beklenmektedir⁶⁷. Örnek vermek gerekirse, markette çalışan kişilerin temsilci olduğu, makul ve dürüst üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir⁶⁸. Aynı şekilde bakkala ekmek almaya gelen çocuğun temsilci olduğu da makul ve dürüst üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir. Üçüncü kişinin, karşısındakinin temsilci olduğunu durumdan çıkarıp çıkarmayacağını belirlerken yaşanan çevre, ticari örf ve adetlere dikkat edilmektedir⁶⁹. Değerlendirme neticesinde temsilcinin ergin bir kişi veya çocuk olması durumunda, her ne kadar temsil olunan adına hareket etme iradesi taşınmasalar da üçüncü kişi tarafından dürüstlük kuralı gereğince temsil olunanın temsilcisi olarak anlaşılmaları haklı görülürse, temsil ilişkisinin varlığı kabul edilir⁷⁰.

Örtülü beyanda temsilci, kendisinin temsilci olduğunu ya da başkası adına hareket ettiğini açık bir şekilde beyan etmemekte, üçüncü kişi, karşısındakinin temsilci olduğunu anlamaktadır. Bu halde üçüncü kişinin temsil olunanın kimliği hakkında bilgi sahibi olması pek mümkün değildir; fakat

⁶⁴ **Oğuzman/Öz**, s. 222; **Eren**, s. 432.

⁶⁵ **Eren**, s. 432.

⁶⁶ **Eren**, s. 432-433; **Oğuzman/Öz**, s. 222.

⁶⁷ **Eren**, s. 433; **Oğuzman/Öz**, s. 222.

⁶⁸ **Oğuzman/Öz**, s. 222; **Eren**, s. 433.

⁶⁹ **Eren**, s. 433.

⁷⁰ **Eren**, s. 433; **Oğuzman/Öz**, s. 221-222.

geçerliliği şekle bağlı işlemlerde temsil olunanın kimliğinin yer alması gerektiği için bu tür işlemlerde örtülü beyan yeterli olmamaktadır⁷¹.

Açıklama ilkesi, açık ve örtülü beyanı kapsamaktadır; ancak iradenin ortaya çıkış şekillerinden üçüncüsü yani sonuncusu, açıklama ilkesinin istisnasını oluşturmaktadır. Türk Borçlar Kanununun 40. maddesinin 2. fıkrasında yer alan bu istisnaya göre, üçüncü kişi bakımından hukuki işlemin temsilci ya da temsil olunan ile yapılması önem taşımıyorsa, temsilci, temsilci olduğunu bildiren açık bir beyanda bulunmamışsa veyahut üçüncü kişi tarafından da temsilci olduğunun anlaşılması halinde dahi doğrudan temsil ilişkisi geçerli olup üçüncü kişi ile yapılan işlemin tarafını temsil olunan oluşturmaktadır⁷². Örneğin çocuğun, evin boyanması için dükkandan boya malzemeleri alması halinde durum böyledir.

Taşınmaz mülkiyetinin devri gibi senetle yapılan işlemlerde, üçüncü şekli oluşturan istisna hükmün uygulanması mümkün değildir. Zira tapu siciline güven ilkesi gereği, işlemin kiminle yapıldığının önemi olmadığı söylenemez⁷³. Ayrıca geçerliliği şekle bağlı diğer işlemler için de bu hükmün uygulanmaması yönünde görüş bulunmaktadır⁷⁴.

Temsilci ya da temsil olunan ile yapılması önem taşımayan hukuki işlemler bakımından da ilk iki şekilde olduğu gibi temsilci başkası adına hareket ettiği bildiriminde bulunmasa dahi başkası adına hareket etme iradesi taşınmalıdır. Aksi halde temsil ilişkisi bulunmamaktadır⁷⁵.

2. Temsil Yetkisi Verilmesi ve Geçerli Olması

a. Temsil Yetkisi Verilmesi

İradi temsil bakımından temsilcinin, temsil olunan ad ve hesabına hukuki işlem ya da sözleşme yapabilmesi için ikinci şart olarak temsil yetkisine sahip olması gerekmektedir⁷⁶.

⁷¹ Eren, s. 433.

⁷² Tunçomağ, s. 403; Eren, s. 433; Oğuzman/Öz, s. 223; Yıldırım, s. 157.

⁷³ Eren, s. 433; Oğuzman/Öz, s. 223.

⁷⁴ Oğuzman/Öz, s. 223.

⁷⁵ Eren, s. 434.

⁷⁶ Eren, s. 434; Cihan, s. 29.

Kişiye sıkı şekilde bağlı haklar dışındaki hukuki işlem veya sözleşmeler için temsil yetkisi verilmesi mümkündür⁷⁷.

Temsil olunan, temsilcinin üçüncü kişiler karşısında kendi adına işlem yapması için temsil yetkisi vermektedir⁷⁸.

Temsil yetkisi verme işlemi, başka bir ifadeyle yetkilendirme işlemi, tek taraflı ve temsilciye varması gerekli bir hukuki işlemdir⁷⁹. Tek taraflı kavramı ile anlatılmak istenen sözleşme niteliği taşımayan ve temsilcinin kabulüne gerek olmayan bir işlemdir⁸⁰. Varması gerekli kavramı ile de temsil olunan ile temsilci arasında hukuki ilişkinin kurulabilmesi için, temsil yetkisi verildiğine dair irade beyanının, temsilcinin hakimiyet alanına girmesi gerekli ve yeterli olmaktadır. Temsilci yetkilendirildiğini öğrenmese dahi temsil ilişkisi kurulmaktadır⁸¹. Ayrıca Türk-İsviçre Hukukunda genel kabul edilen görüşe göre, temsil olunan ile temsilci arasında ilişkinin diğer bir ifadeyle iç temsil ilişkisinin kurulabilmesi üçüncü kişilerin temsil yetkisinin verildiği konusunda bilgilendirilmesi gerekmemektedir⁸².

Temsil yetkisi verme işlemi kapsamı bakımından, hukuka ve ahlaka uygun, ayrıca mümkün olmalıdır; aksi takdirde yetki verme işleminin geçersizliğine neden olmaktadır⁸³.

Temsil yetkisi, yetki belgesi adı verilen, yazılı bir belgeyle de verilebilir⁸⁴. Kişi yetki belgesinin verilmesi ile temsilci oluyorsa, yetki belgesi vermenin hukuki niteliği, hukuki işlemdir. Ancak kişi daha önce temsilci

⁷⁷ Cihan, s. 29.

⁷⁸ Eren, s. 435; Cihan, s. 30.

⁷⁹ Eren, s. 434-435; İnan, Ali Naim/Yücel, Özge: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin, Ankara 2014, s. 347; Oğuzman/Öz, s. 227; Cihan, s. 31. Bazı yazarlar gönderilmesini yeterli görüp varma koşulunu aramamaktadır. Bkz. Cihan, s. 33-34; M. İnceoğlu, Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, XII Levha, İstanbul 2009, s. 106-107.

⁸⁰ Eren, s. 435; Oğuzman/Öz, s. 227; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 227; İnan/Yücel, s. 347; Cihan, s. 31.

⁸¹ Akyol, s. 164; Eren, s. 435; Oğuzman/Öz, s. 227-22; Cihan, s. 30, 32.

⁸² Esener, s. 15; Eren, s. 435.

⁸³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 224; Eren, s. 435; Cihan, s. 32.

⁸⁴ Eren, s. 435; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 229-230; Tunçomağ, s. 412; Cihan, s. 32.

olarak yetkilendirilmiş ve bu belge sonra verilmişse, yetki belgesi vermenin hukuki niteliği, hukuk işlem benzeri olarak adlandırılmaktadır⁸⁵.

aa. İç Temsil İlişkisi

Temsil olunan tarafından, iradi temsil yetkisinin, varması gerekli, tek taraflı beyan ile temsilciye verilmesi ile iç temsil ilişkisi oluşmaktadır⁸⁶. Temsilcinin, temsil yetkisi temsil olunanın bildirimde bulunduğu an meydana gelir. Temsilciye verilen temsil yetkisinin kapsamını belirlemede irade beyanının yorumu dikkate alınmaktadır ve güven teorisi gereği üçüncü kişilerin de korunduğu görülmektedir⁸⁷.

Temsil yetkisi tek taraflı olarak verildiği için temsilcinin kabulüne gerek yoktur; ancak bu yetkiye sahip olmak istememesi durumunda da reddetme hakkı bulunmamaktadır. Temsilci sadece sahip olduğu temsil yetkisini kullanmayarak bu sorunu ortadan kaldırabilir. Temsilcinin hareketsiz kalması sorumluluğuna yol açmamaktadır⁸⁸.

Temsil yetkisinin şarta bağlı olarak verilmesi de mümkündür⁸⁹. Ancak temsil yetkisinin şarta bağlı olarak verilmesi durumunda temsilcinin hangi anda yetkili hangi anda yetkisiz olduğu tespit etmek gerekmektedir. Eğer geciktirici bir şart ise temsilci şart gerçekleşince yetkili, şart henüz gerçekleşmeden yetkisiz olacaktır. Şart bozucu nitelikte ise tam tersi bir durum ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle, temsilci şart gerçekleşince yetkisiz olup temsilci sıfatıyla işlem yapamayacaktır, şart gerçekleşmeden yetkisi olduğu için işlem yapmasına herhangi bir engel bulunmamaktadır⁹⁰.

Temsil olunanın, temsilciye temsil yetkisi vermesi, yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliği taşımadığı için şarta bağlanmasında bir aykırılık bulunmamaktadır⁹¹.

⁸⁵ Cihan, s. 32.

⁸⁶ Akyol, s. 164; Eren, s. 435; Oğuzman/Öz, s. 227; Karahasan, s. 376; Cihan, s. 36.

⁸⁷ Eren, s. 435-436; Cihan, s. 36.

⁸⁸ Oğuzman/Öz, s. 229.

⁸⁹ İnceoğlu, Temsil, s. 152; Oğuzman/Öz, s. 228.

⁹⁰ Oğuzman/Öz, s. 229.

⁹¹ Oğuzman/Öz, s. 228-229.

bb. Dış Temsil İlişkisi

Temsil olunanın, temsilci ile hukuki işlem yapacak olan üçüncü kişiye, temsil yetkisi verdiğini bildirmesi ile dış temsil ilişkisi oluşmaktadır⁹². Bu bildirim yazılı ya da sözlü olabileceği gibi sadece üçüncü kişinin değil, herkesin görebileceği şekilde ilan ve afişlerle de olabilmektedir⁹³.

Temsil olunan tarafından düzenlenen yetkisinin temsilciye verilmesi ve temsilcinin bu belgeyi üçüncü kişiye ibraz etmesi durumunda da bildirim gerçekleşmiş olmaktadır⁹⁴. Bu bildirim şeklinde temsilci haberci olarak yer almaktadır⁹⁵.

Temsil olunan, yazılı ya da sözlü açıklama da bulunmaksızın örtülü olarak bazı fiili davranışları ile de temsil yetkisi vermiş olduğunu gösterebilir⁹⁶. Örneğin, müdür olarak atanan kişi, iş hayatındaki görüşe göre, temsil yetkisine de sahip olmaktadır⁹⁷. Ancak temsil olunan temsil yetkisi vermekle birlikte fiili davranışları ile temsilcisi olduğu hukuki görünüşü yaratması durumunda, iyiniyetli üçüncü kişiler korunmakta ve yapılan sözleşme geçerli olmaktadır⁹⁸. Temsil olunan olarak adlandırılacak kişi ilk olarak katlanma biçimindeki davranışı ile hukuki görünüş yaratmıştır. Kişi, başka birinin kendisinin temsilciymiş gibi hareket ettiğini bildiği halde hiçbir şey yapmayıp, bu duruma katlanıp, üçüncü kişilerin üzerinde kendi temsilcisi durumu yaratılmasına olanak vermektedir⁹⁹. Diğer bir ifadeyle, aslında temsil olunan olarak adlandırılacak kişi hiçbir şey yapmama şeklindeki davranışı ile temsil yetkisi verdiği görünümü yarattığı için katlanmak zorun-

⁹² Esener, s. 45; Eren, s. 436; Karahasan, s. 376; Cihan, s. 36.

⁹³ Esener, s. 46; Eren, s. 436; Oğuzman/Öz, s. 229; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 640; Cihan, s. 36; İnan/Yücel, s. 349.

⁹⁴ Esener, s. 46; Eren, s. 436; Oğuzman/Öz, s. 229; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 640; Cihan, s. 36.

⁹⁵ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 640.

⁹⁶ Esener, s. 49; Eren, s. 436; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 641.

⁹⁷ Eren, s. 436.

⁹⁸ Eren, s. 437; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 640.

⁹⁹ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 641; Akyol, s. 249; İnceoğlu, Temsil, s. 152-153.

dadır¹⁰⁰. İkincisi ise temsil olunan olarak adlandırılabilir ki ihmal şeklindeki davranışı ile bir hukuki görünüş yaratmaktadır. Burada kişi, bilmemekle birlikte, eğer gerekli özeni gösterseydi, başkasının kendisinin temsilcisiymiş gibi hareket ettiğini ve üçüncü kişilerin dürüstlük kuralı çerçevesinde bu kişiye inanmakta haklı olduklarını öğrenecek ve bu yanılığı engelleyebilecek durumdadır¹⁰¹.

İyiniyetli üçüncü kişilerin korunduğu diğer durumlar ise Türk Borçlar Kanununun 41. maddesinin 2. fıkrası ile 42. maddenin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. 41. maddenin 2. fıkrasına göre, temsil yetkisinin üçüncü kişilere bildirilmesi halinde, bu temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu bildirimde belirlenmektedir. Temsil olunan, temsilciye verdiği yetkinin kapsamını ve derecesini daha geniş bir şekilde üçüncü kişiye bildirmişse ve iyi niyetli üçüncü kişi ile verilen temsil yetkisini aşan biçimde hukuki işlem yapılırsa, üçüncü kişinin iyi niyeti korunur ve hukuki işlem geçerli olmaktadır¹⁰². İkinci durum ise temsilci olarak adlandırılabilir kişiye aslında temsil yetkisi verilmemekle birlikte, iyiniyetli üçüncü kişiye bu yetkinin verildiği yönünde bildirimde bulunulur ve hukuki işlem yapılırsa, Türk Borçlar Kanununun 41. maddesinin 2. fıkrası kıyas yoluyla uygulanarak, üçüncü kişinin iyi niyeti korunmakta ve hukuki işlem geçerli olmaktadır¹⁰³.

Türk Borçlar Kanununun 42. maddesinin 3. fıkrasına göre, temsil olunan açıkça veya dolaylı biçimde temsil yetkisi verdiğini üçüncü kişilere bildirmekle birlikte, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığını onlara bildirmediği takdirde, yetkinin geri alındığını iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürememektedir. Yapılan işlem de geçerliliğini korumaktadır.

Üçüncü kişilerin iyi niyetinin korunmasındaki neden, temsil olunan tarafından, temsil yetkisi verildiği bildirilerek, temsil yetkisinin varlığı ve kapsamı yönünden üçüncü kişilerde güven oluşturulmasıdır¹⁰⁴.

¹⁰⁰ Eren, s. 437.

¹⁰¹ Akyol, s. 235; Eren, s. 437; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 642; İnceoğlu, Temsil, s. 153.

¹⁰² Eren, s. 436-437; Cihan, s. 10-11.

¹⁰³ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 639; Eren, s. 437; Cihan, s. 11.

¹⁰⁴ Eren, s. 436; Cihan, s. 37; Oğuzman/Öz, s. 229.

Türk Borçlar Kanununda temsil olunan taraftan temsilciye temsil yetkisi verilmeden üçüncü kişilere bildirilmesi durumunda doğrudan temsil ilişkisinin kurulacağı yönünde bir hüküm bulunmamaktadır¹⁰⁵. Doktrinde bu konuda iki farklı görüş bulunmaktadır. Çoğu yazarın kabul ettiği görüşe göre, temsilciye, kendisine temsil yetkisi verildiğinin bildirilmesi ile temsil ilişkisinin kurulabileceği yönündedir¹⁰⁶. Türk-İsviçre hukukunda da açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, temsil ilişkisinin, temsilciye yönelik yapılan beyanla kurulacağı kabul edilmektedir¹⁰⁷. Diğer yazarlar ise temsil yetkisi verilmeden, sadece üçüncü kişiye temsil yetkisi verildiğine yönelik yapılan bildirimle temsil ilişkisi kurulabileceğini kabul etmektedirler. Alman hukukunda azınlığın savunduğu görüş kabul edilmektedir¹⁰⁸.

b. Temsil Yetkisinin Geçerli Olması

aa. Ehliyet Bakımından

Kişilerin ehliyetleri hak ehliyeti ve fiil ehliyeti olarak ikiye ayrılmaktadır.

Hak ehliyetinin tanımı, kişilerin haklara ve borçlara sahip olabilme ehliyeti şeklinde yapılabilir¹⁰⁹. İnsanlar tam ve sağ doğmakla hak ehliyetine sahip olmaktadır¹¹⁰.

Fiil ehliyeti ise kişinin iradi davranışı ile hak kazanıp, borç altına girebilmesi şeklinde tanımlanabilir¹¹¹. Herkes doğumla birlikte fiil ehliyetine

¹⁰⁵ **Cihan**, s. 38.

¹⁰⁶ **Esener**, s. 15, 44; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 228; **Eren**, s. 436; **Cihan**, s. 40.

¹⁰⁷ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 228; **Eren**, s. 436; **Cihan**, 38-40.

¹⁰⁸ **Esener**, s. 15; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 228; **Oğuzman/Öz**, s. 230; **İnan/Yücel**, s. 347; **Cihan**, s. 40.

¹⁰⁹ **Dural**, Mustafa/Öğüz, Tufan: Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, Cilt:2, 12. Basıdan 13. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 37; **Zevkliler**, Aydın/**Acabey**, Mehmet Beşir/**Gökyayla**, Kadir Emre: Zevkliler Medeni Hukuk, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2000, s.209; **Oğuzman**, Kemal/**Seliçi**, Özer/**Oktay-Özdemir**, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 15. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015, s. 40; **Özdemir/Ruhi**, s. 30.

¹¹⁰ **Yarayan**, Ali: Türk Medeni Hukuku Temel Bilgiler, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 185; **Özdemir/Ruhi**, s. 31.

sahip olamamaktadır¹¹². İnsanların fiil ehliyetine sahip olabilmesinin koşulları, Türk Medeni Kanununun 10. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre kişiler, ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmalı, ayrıca kısıtlı olmamalıdır¹¹³. Bu üç özelliği de sahip olan kişiler tam ehliyetlilerdir. Ayırt etme gücüne sahip olmayan kişiler, tam ehliyetsizlerdir. Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar ise sınırlı ehliyetsizler grubunu oluşturmaktadırlar¹¹⁴.

Ehliyet açısından geçerlilik durumunu temsilci ve temsil olunan bakımından ayrı ayrı incelemek gerekir. Temsil olunanın, doğrudan iradi temsil ilişkisinde, temsil yetkisi verebilmesi için tam fiil ehliyetine sahip olması aranmaktadır¹¹⁵. Zira kişi tek başına yapamayacağı işlemler için başkasına temsil yetkisi veremeyeceği gibi, verilen temsil yetkisi ile yapılan işlem sonucunda hak sahibi olup borç altına da girmektedir¹¹⁶.

Temsil olunan kişinin ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlı olması durumunda, genel kural olarak yetkilendirme işlemi yapıp, borç altına girebilmesi için yasal temsilcinin rızası gerekmektedir¹¹⁷. Ancak Türk Medeni Kanununun 16. maddesinin 2. cümlesine göre, borç altına girilmeyen, diğer bir ifadeyle karşılıksız kazanma durumlarında, yasal temsilcinin rızasına gerek olmadan, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlı, yetkilendirme işlemi yapabilmektedir¹¹⁸. Yasal temsilcinin rızasının aranmasının nedeni, her ne kadar temsil olunan, yetkilendirme işleminin kendisini yapmakla borç altına girmese de daha sonra temsilcinin, üçüncü kişilerle yapacağı işlem sonucunda borç altına girecek olmasıdır¹¹⁹. Temsil olunanın, ayırt etme

¹¹¹ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 218; Dural/Öğüz, s. 45; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 47; Yarayan, s. 190; Özdemir/Ruhi, s. 31.

¹¹² Dural/Öğüz, s. 46; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 47-48; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 219; Özdemir/Ruhi, s. 31.

¹¹³ Dural/Öğüz, s. 49-50; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 223-224; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 51; Özdemir/Ruhi, s. 33.

¹¹⁴ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 76, 87; Dural/Öğüz, s. 61.

¹¹⁵ İnceoğlu, s. 133; Eren, s. 438; Cihan, s. 50; Demir, s. 252.

¹¹⁶ İnceoğlu, s. 133; Eren, s. 438.

¹¹⁷ Akyol, s. 216; İnceoğlu, s. 133.

¹¹⁸ Eren, s. 438; İnceoğlu, s. 133-134; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 653-654.

¹¹⁹ İnceoğlu, s. 133; Cihan, s. 50.

gücüne sahip olmaması halinde, yasal temsilcinin rızası bulunsa dahi yetkilendirme işlemi yapamamaktadır¹²⁰.

Temsil olunanın temsil yetkisi verdiği anda fiil ehliyetine sahip olması aranmaktadır. Bununla birlikte temsilci işlem yaparken, temsil olunanın fiil ehliyetine sahip olmasının gerekip gerekmediği hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Türk Borçlar Kanununun 43. maddesinde fiil ehliyetinin kaybının temsil yetkisini sona erdirdiğinden bahsedilmektedir. Buna bağlı olarak bazı yazarlar, temsilci işlem yaparken de temsil olunanın fiil ehliyetine sahip olmasını aramaktadırlar¹²¹. İnceoğlu'na göre ise temsilci tarafından işlemin yapıldığı anda temsil olunan, tam fiil ehliyetini geçici olarak kaybetmişse, diğer bir ifadeyle, örneğin geçici olarak ayırt etme gücünü kaybetmişse, bu durum temsil işleminin sonuçlarının meydana gelmesine engel olmadığı için temsil yetkisini sona erdirmemelidir. Doktrinde de temsilcinin işlemi yaptığı anda temsil olunanın hak ehliyetine sahip olması yeterli görülüp fiil ehliyeti aranmamaktadır¹²².

Temsilcinin sahip olması gereken ehliyet bakımından doktrinde tartışma bulunmaktadır. Bazı yazarlar temsilcinin, temsil teorisine göre tam fiil ehliyetine sahip olması gerektiğini belirtmektedir. Bu görüşü savunan Keller/Schöbi'nin temsil teorisine dayanan görüşlerine göre, işlem temsilci tarafından gerçekleştirildiği için temsilcinin tam fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir¹²³. Türk Borçlar Kanunu da temsil teorisini kabul edip temsilci bakımından tam fiil ehliyetini aramaktadır¹²⁴.

Çoğu yazar ise temsilcinin tam fiil ehliyetine sahip olmasını aramakta, temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olmasını yeterli bulmaktadır. Zira, temsilci işlemi kendi ad ve hesabına değil, temsil olunan ad ve hesabına yapmaktadır. Temsilci yaptığı işlem neticesinde kendisi borç altına girmemektedir¹²⁵. Çoğunluğun savunduğu bu görüşün temelinde, Savigy'nin savunduğu işlem sahibi teorisi bulunmaktadır. Bu teoriye göre, temsil

¹²⁰ Eren, s. 438; İnceoğlu, s. 133; Cihan, s. 50.

¹²¹ İnceoğlu, s. 134.

¹²² İnceoğlu, s. 134.

¹²³ Cihan, s. 48.

¹²⁴ Eren, s. 438-439.

¹²⁵ Eren, s. 438; Cihan, s. 46-47.

ilişkisinde işlemi yapan temsil olunandır, temsilci ise temsil olunanın bir organı olarak hareket etmektedir¹²⁶.

Tam fiil ehliyetinin arandığı durumlarda borç doğuran sözleşmelerde borç altına giren kişi korunmak istenmektedir¹²⁷. Ancak İnceoğlu'nun da dediği gibi eğer, temsilci bakımından tam fiil ehliyeti aranıp, tam fiil ehliyetine sahip olmadığı için işlemi geçersiz kabul edersek ve temsil olunanın da onay vermemesi halinde, korunmak istenen temsilci, Türk Borçlar Kanununun 47. maddesinde düzenlenen yetkisiz temsilden kaynaklanan tazminat borcu ödeme gibi daha ağır bir sorumlulukla karşı karşıya kalmaktadır¹²⁸.

Biz de temsilcinin kendisi borç altına girmediği için ayırt etme gücüne sahip olmasını yeterli kabul etmekteyiz. Bu durumda çocuğun temsilci olması bakımından da herhangi bir engel bulunmamaktadır.

bb. Şekil Bakımından

Temsil yetkisinin verilmesi aşamasında, geçerlilik bakımından Türk Borçlar Kanununda şekil şartı aranmadığı için kural olarak, temsil yetkisi hiçbir şekle bağlı olmadan verilebilmektedir¹²⁹. Ancak ileride çıkabilecek sorunlara karşı ve güven sağlamak açısından yazılı bir yetki belgesi verilmesi uygun görülmektedir¹³⁰.

Doktrinde tartışmalı olan nokta ise temsilcinin yapacağı işlemin bir şekle tabi olması halinde temsil yetkisi verme işlemi açısından da şekil şartının aranıp aranmayacağıdır. Hakim görüş, temsilcinin verilen yetki ile yapacağı işlem şekle tabi olsa dahi, temsil olunanın yapacağı temsil yetkisi verme işleminin şekle tabi olmayacağıdır¹³¹. Diğer görüşe göre ise temsil yetkisi verme işlemi için de şekil şartı aranması gerekmektedir¹³².

¹²⁶ Cihan, s. 48; Eren, s. 438.

¹²⁷ Eren, s. 438.

¹²⁸ İnceoğlu, s. 137; Cihan, s. 49.

¹²⁹ Cihan, s. 51; Eren, s. 437; Oğuzman/Öz, s. 231; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 229; Reisoğlu, s. 153; İnan/Yücel, s. 348.

¹³⁰ Eren, s. 438; Cihan, s. 51; Reisoğlu, s. 153.

¹³¹ Oğuzman/Öz, s. 231; Akyol, s. 179; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 229; İnan/Yücel, s. 348; Cihan, s. 52.

¹³² Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 299; Esener, s. 38-39; Cihan, s. 52.

Noterlik Kanununda, taşınmazların satışı konusunda yapılacak yetkilendirme işleminin şekline ilişkin özel bir hüküm bulunmaktadır¹³³. Bu kanunun, “Düzenleme şeklinde yapılması zorunlu işlemler” başlıklı 89. maddesine göre, tapuda işlem yapılmasını gerektiren yetki belgelerinin ve vekaletnamelerin noterde düzenleme şeklinde yapılması gerekmektedir¹³⁴. Noterlik Kanununda yer alan bu hüküm, Türk Borçlar Kanununa göre daha özel bir nitelik taşıdığı için bu hüküm uygulanıp taşınmaz satışına ilişkin olarak verilen temsil yetkisinin noterde düzenleme şeklinde yapılmış olmasına dikkat edilmelidir¹³⁵.

cc. İrade Beyanı Bakımından

Yetkilendirme işleminin geçerli olması halinde ancak temsilci, temsil yetkisine sahip olmaktadır; aksi takdirde geçersiz bir yetkilendirme işlemi mevcut olup, kural olarak yetkisiz temsil hükümleri uygulanacaktır¹³⁶. Temsil yetkisinin verilmesi işleminin geçerliliği, hukuki işlemlerin geçerlilik şartlarına tabidir. Zira temsil yetkisinin verilmesi işlemi de bir hukuki işlemdir¹³⁷. Bundan dolayı hukuka, ahlaka aykırı işlemler ile konusu imkansız işlemler geçersiz kabul edildiği için hukuka, ahlaka aykırı veya konusu imkansız bir işlemin yapılması için verilen temsil yetkisi de geçersiz olacaktır¹³⁸. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yetkisiz temsil hükümlerine başvurulamayacak olmasıdır. Zira bu durumlarda temsilci hukuka, ahlaka aykırı veya konusu imkansız işlemi yapmış olsa dahi işlem geçersiz olacak ve temsil olunanın onay vermesi işlemi geçerli hale getirmeyecektir¹³⁹.

Yetkilendirme işleminin muvazaalı yapıp yapılamayacağı konusunda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Yetkilendirme işleminin gerçekleşebilmesi için tek taraflı irade beyanının gönderilmesini yeterli kabul edip, varmasını ara-

¹³³ Oğuzman/Öz, s. 231; Eren, s. 437-438; Cihan, s. 53.

¹³⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 230; Oğuzman/Öz, s. 231; Eren, s. 437-438; Cihan, s. 54.

¹³⁵ Cihan, s. 54.

¹³⁶ İnceoğlu, s. 128; Cihan, s. 41-42.

¹³⁷ Kılıçoğlu, s. 236; İnceoğlu, s. 128.

¹³⁸ Kılıçoğlu, s. 237; İnceoğlu, s. 128; Cihan, s. 47.

¹³⁹ İnceoğlu, s. 128.

mayan görüş bakımından yetkilendirme işleminde muvazaâ olmamaktadır¹⁴⁰. Ancak hakim görüş, yetkilendirme işleminin yapılabilmesi için temsil olunanın tek taraflı irade beyanının temsilciye varmasını aramaktadır. Hakim görüş kapsamındaki yetkilendirme işleminde muvazaâ olabilmektedir¹⁴¹.

Muvazaayı tanımlarsak, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla iradelerinden farklı bir işlem yapıp, bu işlemin hüküm ve sonuçlarının geçersiz olacağı konusunda anlaşmalarıdır¹⁴². Temsil işlemi bakımından muvazaâdan söz edebilmek için temsil olunan ve temsilcinin aralarında anlaşmaları gerekmektedir. Muvazaalı olarak verilen temsil yetkisi de geçersiz olup yetkilendirme işlemi hiçbir sonuç doğurmayacaktır¹⁴³. Ancak muvazaalı olarak verilen temsil yetkisi ile temsilcinin üçüncü kişilerle işlem yapması halinde, yetkilendirme işlemi konusunda bilgilendirilmiş ve iyiniyetli olan üçüncü kişilerin korunması gerekmektedir. Bu durumda muvazaalı da olsa yetkilendirme işlemi, üçüncü kişiye yapılan bildirim kapsamında geçerli olacaktır¹⁴⁴.

Temsil olunan yetkilendirme işlemini yaparken, irade sakatlığı hallerinden olan hata, hile ve korkutma ile iradesi sakatlanmış olabilir¹⁴⁵. Bu durumda yetkilendirme işlemi, temsilci hukuki işlem yapmamışsa temsilciye, eğer üçüncü kişi ile hukuki işlem yapılmışsa, üçüncü kişiye yöneltilen beyan ile iptal edilebilir¹⁴⁶. Aynı şekilde temsil yetkisinin içeriğinin ve derecesinin üçüncü kişiye bildirilmesi aşamasında da irade hata, hile ya da korkutma halleri ile sakatlanabilir. Bu durumda da yapılan bildirim temsil olunanın

¹⁴⁰ Cihan, s. 45.

¹⁴¹ Eren, s. 439; İnceoğlu, s. 129; Cihan, s. 45.

¹⁴² Eren, s. 350.

¹⁴³ İnceoğlu, s. 129; Eren, s. 439.

¹⁴⁴ Eren, s. 439. İnceoğlu; s. 129-130.

¹⁴⁵ Kürşat, Zekeriya: "İrade Sakatlıkları", İstanbul Barosu Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Prof. Dr. İsmet Sungur Bey'e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 24-25.03.2012, s. 243; Eren, s. 439; Cihan, s. 46.

¹⁴⁶ Eren, s. 439; Demir, s. 252-253. İrade sakatlığından kaynaklanan iptal süresi Türk Borçlar Kanununun 39. maddesine göre, bir yıldır. Bu süre, hata veya hile bakımından durumun öğrenilmesinden; korkutma halinde ise korkutmanın etkisinin ortadan kalkma anından itibaren başlamaktadır. Bir yıllık iptal süresi, hak düşürücü süredir. Bkz. Kürşat, s. 267.

irade sakatlığı hallerinden birine dayanarak iptal etmesi mümkündür¹⁴⁷. Temsil olunanın temsil yetkisi vermesi ya da üçüncü kişiye verilen yetkiyi bildirmesi durumlarında, temsilci tarafından daha işlem yapılmamışsa, temsil olunan iptal etmek dışında, her iki durum içinde yetkiyi geri alabilmektedir¹⁴⁸.

Temsil olunanın iradesi, temsil yetkisi verirken sakatlanmakla birlikte, henüz yetkilendirme işlemini iptal etmediği ya da verdiği yetkiyi geri almadığı zaman diliminde, temsilci, üçüncü kişi ile işlem yapmışsa, bu durumda yetkisiz temsil hükümleri uygulanamaz¹⁴⁹. Ancak temsil olunan temsil yetkisini iptal etmişse ya da geri almışsa daha sonra temsilcinin üçüncü kişilerle yaptığı işlemler bakımından yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır¹⁵⁰. Temsil olunanın iptal süresini geçirip, yetkilendirme işlemini iptal etmemesi halinde ya da geri almaması durumunda, temsil olunan üçüncü kişilerle yapılan işlemlerle bağlı olmaktadır¹⁵¹.

3. Temsil-Vekalet Kurumlarının Farkı

Temsil kavramı, başkası adına hareket noktasından kaynaklanan benzerliği nedeniyle ve genellikle de bir arada buldukları için vekalet kavramı ile karıştırılmaktadır. Bu karışıklığı önlemek için farklarından bahsederek, öncelikle yukarıda da bahsettiğimiz gibi temsil, temsil olunanın tek taraflı, temsilciye yöneltilmiş ve temsilciye varması yeterli olan bir irade beyanıdır. Vekalet ise iki tarafın karşılıklı birbirine uygun irade beyanlarını içeren sözleşme ile kurulmaktadır¹⁵².

Temsil ilişkisinin hukuki işlem ve hukuki işlem benzeri fiiller bakımından kurulabileceğini belirtmiştik; vekalet ilişkisinin ise bunlar dışında maddi fiiller bakımından da kurulması mümkündür¹⁵³.

¹⁴⁷ Eren, s. 439.

¹⁴⁸ Eren, s. 439; Cihan, s. 47; Demir, s. 253.

¹⁴⁹ Cihan, s. 46.

¹⁵⁰ Eren, s. 439.

¹⁵¹ Eren, s. 439; Cihan, s. 46-47.

¹⁵² İnan/Yücel, s. 348; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 626; Oğuzman/Öz, s. 226; Antalya, s. 370; Demir, s. 254.

¹⁵³ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 626; Oğuzman/Öz, s. 226.

Vekalet bir sözleşme niteliği taşıdığı için vekilin işi yapma konusunda söz vermesi ile diğer bir ifade ile işi yapma borcu altına girmesi ile kurulmaktadır. Temsil ise tek taraflı irade beyanı ile kurulduğundan dolayı, temsilcinin kabulü gerekmemektedir. Temsilci kabul beyanında bulunmadığı için de bir işi yapma borcunun bulunduğu söylenemez¹⁵⁴. Temsilcinin, kendisine verilen yetkiye rağmen hareketsiz kalması ya da işlemi kendi adına yapması, iş yapma borcunun bulunmaması sebebiyle hukuka uygundur¹⁵⁵. Bu sebeple çocuğun, yasal temsilcisinin onayına gerek olmadan temsilci olması mümkünken, vekil olabilmesi için yasal temsilcisinin onayı gerekmektedir.

Başka bir fark ise vekalet sözleşmesi iç ilişkiyi ilgilendirirken, temsil yetkisi verilmesi dış ilişkiyi ilgilendirmektedir. İç ilişkiyi ilgilendirmesi demek, yapılan vekalet sözleşmesi ile vekalet veren ve vekil hak ve borçlara sahip olmaktadır. Vekalet sözleşmesinden doğan hak ve borçlar, vekilin işlem yaptığı üçüncü kişiyi ilgilendirmemektedir. Dış ilişki ile anlatılmak istenen ise temsil yetkisinin verilmesi ile temsil olunan ve temsilci arasında herhangi bir hak ve borç doğmamaktadır. Temsilci, verilen temsil yetkisi ile temsil olunanı, üçüncü kişi karşısında temsil edebilme olanağına sahip olmaktadır¹⁵⁶.

Temsil yetkisi genellikle bir iç ilişkiye dayanılarak veya bir arada verilmektedir. Bu iç ilişki çoğunlukla vekalet olmakla birlikte, vekalet dışında hizmet ya da ortaklık sözleşmeleri de olabilmektedir¹⁵⁷. Ancak temsilin, bir iç ilişkiye dayanması, onun bağımsız ve soyut bir işlem olma niteliğini

¹⁵⁴ **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 626-627; **Antalya**, s. 370; **Yavuz**, s. 29; **İnan/Yücel**, s. 348; **Cihan**, s. 34.

¹⁵⁵ **Tunçomağ**, s. 410; **Cihan**, s. 34.

¹⁵⁶ **Tunçomağ**, s. 409; **Oğuzman/Öz**, s. 226; **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 627; **Antalya**, s. 370; Arif B. **Kocaman**, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Üçlü Borç İlişkilerini Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi (Temsil-Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme-Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenme-Alacağın Devri-Havale)”, İstanbul Barosu Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları III, Prof. Dr. İsmet Sungur Bey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 26-27.05.2012, s. 254.

¹⁵⁷ **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 626; **Kılıçoğlu**, s. 241; **Oğuzman/Öz**, s. 226; **Antalya**, s. 370-371; **Cihan**, s. 35; **Nomer**, s. 122; **Yalman**, s. 10; **İnceoğlu**, Temsil, s. 148.

ortadan kaldırmaz¹⁵⁸. İç ilişkinin herhangi bir sebeple geçersiz olması temsil ilişkisinin geçersizliğine sebep olmaz; ancak iç ilişkinin geçersizliğine neden olan sebebin temsil ilişkisinin geçersizliğine sebep olmaması gerekmektedir. Aynı şekilde temsil ilişkisinin geçersizliği ya da kaldırılması da iç ilişkiyi etkilememektedir¹⁵⁹. Ancak iç ilişkinin, temsil ilişkisi geçersiz olsa dahi varlığını sürdürebileceğini kabul ederken; iç ilişkinin geçersiz olması durumunda tek başına temsil ilişkisinin olamayacağını kabul eden görüşler bulunmaktadır¹⁶⁰.

Temsil ilişkisinin geçerliliği, kopmaz biçimde iç ilişkinin geçerli olması koşuluna bağlanmışsa ya da tam tersi iç ilişkinin geçerliliğinin, kopmaz şekilde temsil ilişkisinin geçerliliğine bağlanması halinde, birinin geçersizliği, diğerrinin geçerliliğini de ortadan kaldırmaktadır¹⁶¹.

Çocuk bakımından bir örnek vermek gerekirse, dedesi, 16 yaşındaki sınırlı ehliyetsiz Ali'ye, "Salon için uygun bir televizyon al" diyor ve Ali de uygun bir televizyon alacağı konusunda bir taahhütte bulunuyor. Bu olay bakımından vekalet sözleşmesi ve temsil ilişkisi birlikte bulunmaktadır. Temsil ilişkisi geçerlidir. Zira temsilci herhangi bir borç yüklenmediği için, temsilci olacak kişinin ayırt etme gücüne sahip olması yeterlidir. Olayımız bakımından ise Ali, ergin olmamasına rağmen ayırt etme gücüne sahip olduğu için temsilci olmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Fakat vekalet sözleşmesinde vekil, olayımız açısından Ali, borç altına girdiği için vekalet sözleşmesinin geçerliliği, Ali'nin temsilcisinin onayına bağlıdır. Eğer Ali'nin temsilcisi onay verirse, vekalet sözleşmesi ve temsil ilişkisi birlikte geçerli olmaktadır; ancak temsilcisinin onay vermemesi durumunda vekalet sözleşmesi geçersiz olacağı için Ali sadece temsilci sıfatıyla işlem yapabilmektedir¹⁶².

Dedesi, Ali'ye, "Salon için uygun bir televizyon alabilirsin" deseydi ve Ali de alacağı yönünde bir taahhütte bulunmasaydı, bu durumda sadece

¹⁵⁸ Yavuz, s. 29; Oğuzman/Öz, s. 227; Nomer, s. 122; Cihan, s. 34.

¹⁵⁹ Oğuzman/Öz, s. 227; İnan/Yücel, s. 348.

¹⁶⁰ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 627.

¹⁶¹ Akyol, s. 37; Oğuzman/Öz, s. 227.

¹⁶² Oğuzman/Öz, s. 227.

temsil ilişkisi vardır ve geçerlidir. Ali'nin televizyon alma şeklinde bir zorunluluğu bulunmamaktadır¹⁶³.

Dedesı Ali'ye, "Salon için uygun bir televizyon al; ama benim adıma aldığını söyleme", demişse ve Ali de bu öneriye uygun taahhütte bulunmuş ise burada sadece vekalet sözleşmesi bulunmaktadır. Zira temsil ilişkisinin varlığının kabul edilebilmesi için temsilcinin üçüncü kişiye temsilci sıfatıyla ya da başkası adına hareket ettiğini bildirmesi gerekmektedir. Vekalet sözleşmesinin geçerliliği ise Ali'nin yasal temsilcisinin onay vermesine bağlıdır¹⁶⁴.

Ali'nin temsil ilişkisinin geçerliliğinin, yaptığı vekalet sözleşmesinin geçerli olması koşuluna bağlanması durumunda, temsil ilişkisi de Ali'nin temsilcisinin vekalet sözleşmesine onay vermesi halinde geçerli olmaktadır; aksi takdirde ikisi de geçersiz olacaktır.

İç ilişkiyi hizmet sözleşmesinin ya da ortaklık sözleşmesinin oluşturması hallerinde de, bu sözleşmelerin geçerliliği de çocuğun yasal temsilcisinin onayına bağlıdır.

III. ÇOCUĞUN DOLAYLI TEMSİLCİ OLMASI VE HUKUKİ SONUÇLARI

Dolaylı temsilde, doğrudan temsilden farklı olarak üçüncü kişi ile yapılan hukuki işlem sonucunda elde edilen hak ve borçlar, temsilcinin hukuki alanında doğmakta ve temsilci bu hak ve borçları ikinci bir işlemle temsil olunana devretmektedir¹⁶⁵. Bu hak ve borçların, temsilcinin hukuki alanında doğabilmesi için temsilcinin tam fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple ancak ergin, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlanmamış kişiler dolaylı temsilci olabilmektedir. Ayırt etme gücüne sahip olmayan kişiler doğrudan temsilci olamadığı gibi daha ağır sonuçlar doğuran dolaylı temsilci de olamamaktadırlar.

¹⁶³ Oğuzman/Öz, s. 226; Tunçomağ, s. 410; Cihan, s. 34-35.

¹⁶⁴ Oğuzman/Öz, s. 226; Cihan, s. 35.

¹⁶⁵ Esener, s. 13; Eren, s. 429-430; Kılıçoğlu, s. 238; Oğuzman/Öz, s. 219; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 630; Cihan, s. 9; Antalya, s. 371; Reisoğlu, s. 149.

Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar bakımından incelersek, bu kişiler de ancak yasal temsilcilerinin onayı ile borç altına girebildikleri için hak kazanmanın yanında borç doğuran hukuki işlemler bakımından dolaylı temsilci olamamaktadırlar. Eğer bu kişilerin borç doğuran sözleşmeleri yasal temsilcilerinin onayı ile yapabildikleri gibi yine yasal temsilcilerinin onayı ile dolaylı temsilci olabildiklerini söylersek, temsil kurumunun işlemleri kolaylaştırmak için kullanılmasının bir amacı kalmayacaktır. Ama yine de bu duruma bir engel yoktur.

Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların yapacağı işlem karşılıksız kazandırma niteliği taşıyorsa, bu işlemleri dolaylı temsilci sıfatı ile yapabilecekleri düşünülebilirse de elde ettikleri kazandırmaları ikinci işlemle temsil olunana devretmek zorunda olmalarının bu kişiler için borç niteliği taşıması nedeniyle, bu tür işlemleri de dolaylı temsilci sıfatı ile yapamayacakları kanaatine varılmaktadır.

SONUÇ

Türk Borçlar Kanununda doğrudan temsil kurumuna ilişkin hükümler yer almaktadır. Doğrudan temsil, temsilcinin, kendisine temsil yetkisi veren kişinin ad ve hesabına hukuki işlem yapmasıdır.

Doğrudan temsil ilişkisinde, temsilcinin, üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlem neticesinde, temsil olunan bakımından elde edilen hak ve borçlar doğrudan, diğer bir ifadeyle, ikinci bir işleme gerek kalmaksızın, temsil olunan kişinin hukuki alanında doğmaktadır. Yani temsilci, üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlem neticesinde hak elde edememekle birlikte, borç altına da girmektedir. Başka bir ifadeyle üçüncü kişi ile yaptığı işlem, temsilcinin hukuki alanında hiçbir değişikliğe neden olmadığı için doktrindeki hakim görüşe göre, ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlanmamış kişiler dışında, ayırt etme gücüne sahip, küçük ve kısıtlılarında temsilci olması mümkündür.

Küçükün, başka bir ifadeyle çocuğun temsilci olması için bazı unsurların bulunması gerekmektedir. Bu unsurlar, çocuğun, doğrudan ve iradi temsilci olabilmesi için aranmaktadır. İlk olarak çocuk, temsil olunan adına hareket etme iradesine sahip olmalıdır ve üçüncü kişiye açık veya örtülü bir beyanla bildirmelidir. Ancak üçüncü kişi açısından hukuki işlemin temsilci ya da temsil olunan ile yapılması önem taşıyorsa, çocuk, temsilci oldu-

ğunu bildiren açık bir beyanda bulunmamışsa veyahut üçüncü kişi tarafından da temsilci olduğunun anlaşılmaması halinde dahi doğrudan temsil ilişkisi geçerli olup üçüncü kişi ile yapılan işlemin tarafını temsil olunan oluşturmaktadır.

İkinci unsur temsil olunan, çocuğa, tek taraflı ve hakim görüşe göre varması gerekli bir beyanda bulunup temsil yetkisini vermelidir. Çocuğun, temsil ilişkisinin kurulması için, temsil olunan tarafından yapılan bu beyanı kabul etmesi gerekmemektedir. Ayrıca çocuk kendisine ulaşan bu beyanı öğrenmemiş de olabilir.

Verilen yetkinin geçerli olması bakımından aranan koşullar, üçüncü unsuru oluşturmaktadır. Ehliyet açısından, kural olarak temsil olunan tam fiil ehliyetine sahip olmalıdır. Ancak karşılıksız kazanma durumlarında, yasal temsilcinin rızasına gerek olmadan, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlı da temsil yetkisi verebilmektedir.

Temsilci açısından ise hakim görüşe göre, temsilcinin tam fiil ehliyetine sahip olması aranmamakta, temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olması yeterli görülmektedir. Zira, temsilci işlemi kendi ad ve hesabına değil, temsil olunan ad ve hesabına yapmaktadır. Temsilci yaptığı işlem neticesinde kendisi borç altına girmemektedir.

Kural olarak, temsil yetkisi verme işlemi şekle bağlı değildir. Doktrinde tartışmalı olan nokta ise temsilcinin yapacağı işlemin bir şekle tabi olması halinde, temsil yetkisi verme işlemi açısından da şekil şartının aranıp aranmayacağıdır. Hakim görüş, temsilcinin verilen yetki ile yapacağı işlem şekle tabi olsa dahi, temsil olunanın yapacağı temsil yetkisi verme işleminin şekle tabi olmayacağıdır. Noterlik Kanununda buna ilişkin istisna bulunmaktadır.

İrade beyanı bakımından, temsil yetkisinin verilmesi işleminin geçerliliği, hukuki işlemlerin geçerlilik şartlarına tabidir. Zira temsil yetkisinin verilmesi işlemi de bir hukuki işlemdir.

Son olarak çocuk, kendisini borç altına sokan işlemleri tek başına yapamaması nedeniyle dolaylı temsilci olamayacaktır. Ancak yasal temsilcinin onayı ile dolaylı temsilci olmasına bir engel bulunmadığı; fakat bu durumda temsil kurumunun işlemleri kolaylaştırmak için kullanılmasının bir amacı kalmayacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Akyol**, Şener: Türk Medeni Hukukunda Temsil, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009.
- Antalya**, Gökhan O.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt: I, 2. Baskı, Beta, İstanbul 2013.
- Cihan**, Hulki: Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, Beta, İstanbul 2011.
- Demir**, Bahadır: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, Yıl 2015, s. 249-278.
- Dural**, Mustafa/Tufan **Öğüz**: Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, Cilt:2, 12. Basıdan 13. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013.
- Eren**, Fikret: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Esener**, Turhan: Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961.
- İnan**, Ali Naim/Özge **Yücel**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin, Ankara 2014.
- İnceoğlu**, M. Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, XII Levha, İstanbul 2009.
- İnceoğlu**, M. Murat: “Temsil”, İstanbul Barosu Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Prof. Dr. İsmet Sungur Bey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 24-25.03.2012, (Temsil), s. 147-171.
- Karahasan**, Mustafa Reşit: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Öğreti, Yargıtay Kararları, İlgili Mevzuat, Birinci Cilt, İstanbul 2003.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.

- Kırca**, İsmail: “Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 44, Sayı: 1, Yayın Tarihi: 1995, s. 443-450.
- Kocaman**, Arif B.: “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Üçlü Borç İlişkilerini Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi (Temsil-Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme-Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenme-Alacağın Devri-Havale)”, İstanbul Barosu Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları III, Prof. Dr. İsmet Sungur Bey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 26-27.05.2012, s. 251-263.
- Kocayusufpaşaoğlu**, Necip/Hüseyin **Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı**: Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme, Cilt 1, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4 üncü Basıdan 5 inci Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010.
- Kürşat**, Zekeriya: “İrade Sakatlıkları”, İstanbul Barosu Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları I, Prof. Dr. İsmet Sungur Bey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 24-25.03.2012, s. 241-274.
- Nomer**, Halûk N.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Beta, İstanbul 2015.
- Oğuzman**, M. Kemal/M. Turgut **Öz**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt:1, Gözden Geçirilmiş 11. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- Oğuzman**, Kemal/Özer **Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir**: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 15. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015.
- Özdemir**, Hayrunnisa/Ahmet Cemal **Ruhi**: Çocuk Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2012.
- Reisoğlu**, Safa: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, Beta, İstanbul 2012.
- Serozan**, Rona: Çocuk Hukuku, Genişletilmiş İkinci Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.
- Tekinay**, Selâhattin Sulhi/Sermet **Akman/Halûk Burcuoğlu/Atilla Altop**: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1988.

- Tunçomağ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 6. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1976.
- Usta**, Sevgi: Çocuk Hakları ve Velayet, XII Levha, İstanbul 2012.
- Yalman**, Süleyman: “Evlilik Birliğinin Temsili ve Eşlerin Sorumluluğu”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 3-4, Yıl 2004, s. 7-30.
- Yarayan**, Ali: Türk Medeni Hukuku Temel Bilgiler, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- Yavuz**, Cevdet: Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1983.
- Yıldırım**, Abdulkerim: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- Zevkliler**, Aydın/Mehmet Beşir **Acabey**/Kadir Emre **Gökyayla**: Zevkliler Medeni Hukuk, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2000.

